

مستکبران

کلیدواژه: استکبار ، مستکبران ، خودبزرگ‌بینی .
پرسش: از نگاه قرآن مستکبران چه نشانه‌هایی دارند؟
پاسخ: استکبار به معنای برتری‌خواهی، امتناع از پذیرش حق از روی عناد، **بزرگ‌بینی** و خودبزرگ‌بینی دروغین است و از نگاه قرآن کریم، مستکبران دارای این ویژگی‌ها هستند: مغرور، لجوج، پیمان‌شکن، اغواگر و گمراه‌کننده، مخالف **حق** ، **قاتل پیامبران** ، و

فهرست مندرجات

- ۱ - استکبار یکی از رذایل اخلاقی
- ۲ - استکبار از دیدگاه قرآن کریم
- ۳ - معنای لغوی استکبار
- ۴ - استعمال واژه استکبار در قرآن
- ۵ - صفات و ویژگی‌های مستکبران
 - ۵.۱ - ۱. مغرور و قدرت طلب بودن:
 - ۵.۲ - ۲. نشنیدن حرف حق:
 - ۵.۳ - ۳. پیمان‌شکنی:
 - ۵.۴ - ۴. دیگران را دروغ‌گو پنداشتن:
 - ۵.۴.۱ - سخنان خداوند متعال
 - ۵.۵ - ۵. کشتن مخالفان و پیامبران:
 - ۵.۶ - ۶. مخالفت با حق:
 - ۵.۷ - ۷. لجاجت:
 - ۵.۸ - ۸. اغواگری و گمراه کردن مردم:
 - ۵.۹ - ۹. محبوب خدا واقع نشدن:
 - ۵.۱۰ - ۱۰. وارد نشدن به بهشت:
- ۶ - پانویس
- ۷ - منبع

استکبار یکی از رذایل اخلاقی

یکی از زشت‌ترین خصلت‌های آدمی و از رذایل اخلاقی، روحیه استکبار و خودبزرگ‌بینی است. این صفت در **آموزه‌های دینی** ما به شدت مورد نکوهش قرار گرفته است.

استکبار از دیدگاه قرآن کریم

قرآن کریم در آیات متعدد از خطر استکبار، افکار، **عقاید** و عملکردهای **باطل مستکبران** سخن به میان آورده است. از نگاه قرآن مستکبران به دلیل داشتن صفت زشت و خطرناک احساس علو و برتری و خودبزرگ‌بینی از **اطاعت** و پرستش خداوند متعال امتناع می‌ورزند. در این فرصت برخی از نشانه‌های مستکبران به اختصار بیان می‌شود. قبل از پرداختن به اصل موضوع به بررسی مفهوم استکبار می‌پردازیم.

معنای لغوی استکبار

«استکبار» به معنای برتری‌خواهی، امتناع از پذیرش حق از روی عناد، **بزرگ‌بینی** و خودبزرگ‌بینی دروغین است. [۱]
[۲] استکبار آن است که فرد اظهار بزرگی و تکبر کند، با آن‌که بزرگ نیست. [۳] بنابراین استکبار خوبی را می‌گویند که موجب می‌شود تا شخص خود را بزرگ شمارد؛ و از این‌رو از **فانویس** و یا هر امر معقول و عرفی، گردن‌کشی و سرپیچی می‌کند.

استعمال واژه استکبار در قرآن

واژه استکبار و مشتقات آن در قرآن کریم ۴۸ بار به کار رفته و از تمام موارد کاربرد این واژه، استفاده می‌شود که استکبارورزی، خوی و منش غیر اخلاقی و امری ناپسند و زشت است.

صفات و ویژگی‌های مستکبران

← **۱. مغرور و قدرت طلب بودن:** [۴] [۵] مستکبر در خود احساس **غرور** و **قدرت** می‌کند و کسی را در جهان بنده نیست. روحیه خودبرتربینی در **آفرینش** ، **عقل** و هوش موجب می‌شود که خود را چنان پندارد که بر همه موجودات و یا هم‌نوعان خود سرآمد است و می‌بایست دیگران، در مقابل او **تسلیم** باشند. این احساس غرور و قدرت است که وی را از پذیرش دیگری و هم‌ردیف بودن بازمی‌دارد. کسی که از چنین روحیه و خویی برخوردار است هرگز خود را با دیگران در یک سطح نمی‌بیند و خواهان اطاعت دیگری از خود است.

← **۲. نشیندن حرف حق:** [۶] قرآن کریم می‌فرماید: مستکبران گوششان بدهکار حرف حق نیست. آنان هرگاه که دعوت به حق شدند، در مقابل دعوت الاهی استکبار ورزیدند و به سخنان حق گوش فراندادند.

← **۳. پیمان‌شکنی:** [۷] افراد مستکبر به هیچ عهد و پیمانی پایبند نیستند و به‌جهت خودبرتربینی، حاضر نمی‌شوند که با دیگران، برخوردی که از آنان انتظار دارند را داشته باشند. در قرآن به‌صراحت و روشنی بیان شده است که علت پیمان‌شکنی یهودیان با آن همه **سوگند**، جز خو و خصلت استکباری ایشان نبود.

← **۴. دیگران را دروغ‌گو پنداشتن:** [۸] از دیگر نشانه‌های مستکبران این است که تنها خود را راستگو و درستکار می‌دانند و دیگران را دروغ‌گو می‌شمارند؛ ازاین‌رو اگر از زبان دیگری مطالب حق و درستی را بشنوند و با آن‌که آن را حق و درست می‌یابند، آنان را متهم به دروغ‌گویی می‌کنند و به تکذیبشان می‌پردازند.

← **سخنان خداوند متعال**
قرآن کریم می‌فرماید که این خصلت مستکبران موجب شد که نه‌تنها زمینه برای پذیرش حق در ایشان فراهم نشود، بلکه اهل حق را دروغ‌گو پنداشته و آنان را به همین عنوان از خود می‌رانند. قرآن می‌فرماید: هنگامی‌که آیات ما بر ایشان خوانده شود، با خودبرتربینی و خودپسندی روی برمی‌گردانند. قرآن این روش ایشان را برخاسته پیروی از هوا و هوس دانسته می‌فرماید: هرگاه رسولی می‌آید که با خواسته‌های نفسانی ایشان همراه نیست استکبار می‌ورزند و در پی همین بزرگ‌بینی گروهی از پیامبران را **تکذیب** و گروهی را می‌کشند. [۹]

← **۵. کشتن مخالفان و پیامبران:** [۱۰] این خصلت همه **مستکبران** در طول تاریخ بوده که هر کسی را که مخالف هوا و هوس‌های ایشان بوده به شیوه‌های گوناگون (ترور شخصیت یا **ترور** فیزیکی) از صحنه اجتماع خارج کنند.

← **۶. مخالفت با حق:** [۱۱] [۱۲] [۱۳] قرآن کریم تأکید می‌کند که مستکبران به‌جهت همین خصلت استکباری، از **توحید** و **عبادت** خدای یگانه سر باز می‌زنند؛ زیرا آن را مخالف خواسته‌های خود می‌بینند.

← **۷. لجاجت:** [۱۴] [۱۵] نتیجه طبیعی خودبرتربینی این است که انسان از جاده حق و حقیقت دور شود و در برابر حق به لجاجت پردازد. کسی که برای دیگری ارزش انسانی و با اجتماعی قایل نیست و دیگری را در حد و اندازه خود نمی‌یابد، چنین شخصی هرگز سخن دیگری را نمی‌پذیرد و با او از سر گفت‌وگو وارد نمی‌شود؛ زیرا باور ندارد که دیگری بر **عقل** و روش معقول باشد و یا بهتر از او بفهمد و درک کند. بنابراین یافته‌های دیگری هرچه باشد، امری غیر معقول و **باطل** است و می‌بایست با آن مبارزه و مخالفت ورزید. همین روحیه استکباری موجب می‌شود تا با حقی که در نزد دیگری است، به لجاجت پردازد و آن را نپذیرد.

← **۸. اغواگری و گمراه کردن مردم:** [۱۶] در آیات قرآن می‌خوانیم که مستکبران گمراه و اغواگرند، آنان هم بار **گناهان** خویش را بر دوش می‌کشند و هم سهمی از بار گناهان پیروانشان را.

← **۹. محبوب خدا واقع نشدن:** [۱۷] به یقین خداوند از آنچه پنهان می‌دارند و آنچه آشکار می‌سازند با خبر است او مستکبران را **دوست** نمی‌دارد.

← **۱۰. وارد نشدن به بهشت:** [۱۸] از آن‌جا که روحیه استکباری باعث می‌شود که مستکبران به حرف **حق** گوش فراندهند؛ و در مقابل آن لجاجت ورزند؛ در مقابل دعوت **انبیا** و آیات الاهی گردن‌کشی کنند؛ سفیران **هدایت** را به‌ناحق بکشند، بدیهی است که راه رشد و هدایت را نخواهند پیمود و کسی که چشمش به **حق** و حقیقت باز نشد، راه **ضلالت** و گمراهی را در پیش خواهد گرفت و سرانجامش **جهنم** خواهد بود.

پانویس

- ↑ لسان العرب، واژه "کبر".
- ↑ مجمع البحرین، واژه "کبر".
- ↑ قرشی، سیدعلی‌اکبر، قاموس قرآن، ج ۶، ص ۷۴، دار الکتب الاسلامیه، تهران، ۱۳۷۱.
- ↑ فصلت (۴۱)، آیه ۱۵.
- ↑ جاثیه (۴۵)، آیه ۸.
- ↑ نوح (۷۱)، آیه ۷؛ و من هر زمان آنها را دعوت کردم که (ایمان بیاورند و) تو آنها را بیامری، انگشتان خویش را در گوش‌هایشان قرار داده و لباس‌هایشان را بر خود بپچیند و در مخالفت اصرار ورزیدند و به‌شدت استکبار کردند!
- ↑ فاطر (۳۵)، آیه ۴۳؛ "انان با نهایت تأکید به خدا سوگند خوردند که اگر پیامبری اندازکننده به سراغشان آید، هدایت یافته‌ترین امت‌ها خواهند بود؛ اما چون پیامبری برای آنان آمد، جز فرار و فاصله گرفتن از (حق) چیزی بر آنها نفرود!" اینها همه به‌خاطر استکبار در زمین و نیرنگ‌های بدشان بود؛ اما این نیرنگ‌ها تنها دامان صاحبانش را می‌گیرد. آیا آنها چیزی جز سنت پیشینیان و (عذاب‌های دردناک آنان) را انتظار دارند؟! هرگز برای سنت خدا تبدیل نخواهی یافت و هرگز برای سنت الهی تغییری نمی‌یابی!"
- ↑ لقمان (۳۱)، آیه ۷؛ "و هنگامی‌که آیات ما بر او خوانده می‌شود، مستکبرانه روی برمی‌گرداند، گویی آن را نشنیده است، گویی اصلاً گوش‌هایش سنگین است! او را به عذابی دردناک بشارت ده."
- ↑ بقره (۲)، آیه ۸۷؛ "ایا چنین نیست که هر زمان، پیامبری چیزی بر خلاف هوای نفس شما آورد، در برابر او تکر کردید (و از ایمان آوردن به او خودداری نمودید) پس عده‌ای را تکذیب کرده و جمعی را به قتل رساندید!"
- ↑ بقره (۲)، آیه ۸۷؛ "ایا چنین نیست که هر زمان، پیامبری چیزی بر خلاف هوای نفس شما آورد، در برابر او تکر کردید (و از ایمان آوردن به او خودداری نمودید) پس عده‌ای را تکذیب کرده و جمعی را به قتل رساندید!"
- ↑ صافات (۳۷)، آیه ۲۵.
- ↑ نساء (۴)، آیه ۱۷۲.
- ↑ غافر (مؤمن) (۴۰)، آیه ۶۰.
- ↑ بقره (۲)، آیه ۲۰۵.
- ↑ نساء (۴)، آیه ۱۱۵.
- ↑ غافر (مؤمن) (۴۰)، آیه ۴۸.
- ↑ نحل (۱۶)، آیه ۲۳؛ "قطعاً خداوند از آنچه پنهان می‌دارند و آنچه آشکار می‌سازند با خبر است او مستکبران را دوست نمی‌دارد!"
- ↑ اعراف (۷)، آیه ۴۰؛ "کسانی که آیات ما را تکذیب کردند و در برابر آن تکبر ورزیدند، (هرگز) درهای آسمان به رویشان گشوده نمی‌شود و (هیچ‌گاه) داخل بهشت نخواهند شد؛ مگر اینکه شتر از سوراخ سوزن بگذرد! این‌گونه، گنهکاران را جزا می‌دهیم!"

منبع

پایگاه اسلام کوئیتس.

رده‌های این صفحه: **اخلاق اسلامی** | **ردائل اخلاقی** | **تکبر**